

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

16 juli 2001

WETSVOORSTEL
tot wijziging van artikel 7 van de wet van
13 juli 1986 betreffende het wegnemen
en transplanteren van organen

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR
DE VOLKSGEZONDHEID, HET LEEFMILIEU
EN DE MAATSCHAPPELIJKE HERNIEUWING
UITGEBRACHT DOOR
DE DAMES **Els VAN WEERT**
EN **Anne-Mie DESCHEEMAER**

INHOUD

I. Uiteenzetting door de indiener	3
II. Algemene bespreking	3
III. Stemmingen	9

Voorgaand document :

Doc 50 **0077/ 1999 B.Z.)** :

001 : Wetsvoorstel van de heer Brouns.
002 : Amendementen.

Zie ook:

004 : Tekst aangenomen door de commissie.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

16 juillet 2001

PROPOSITION DE LOI
modifiant l'article 7 de la loi du
13 juin 1986 sur le prélèvement et
la transplantation d'organes

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA SANTÉ PUBLIQUE, DE L'ENVIRONNEMENT
ET DU RENOUVEAU DE LA SOCIÉTÉ
PAR
MMES **Els VAN WEERT**
ET **Anne-Mie DESCHEEMAER**

SOMMAIRE

I. Exposé introductif de l'auteur	3
II. Discussion	3
III. Votes	9

Document précédent :

Doc 50 **0077 / 1999 S.E.:**

001 : Proposition de loi de M. Brouns.
002 : Amendements.

Voir aussi:

004 : Texte adopté par la commission.

**Samenstelling van de commissie op datum van indiening van het verslag/
Composition de la commission à la date du dépôt du rapport :**
Voorzitter / Président : Yolande Avontroodt

A. — Vaste leden / Membres titulaires

VLD	Yolande Avontroodt, Hugo Philtjens, Jef Valkeniers.
CVP	Hubert Brouns, Luc Goutry, José Vande Walle.
Agalev-Ecolo	Anne-Mie Descheemaeker, Michèle Gilkinet.
PS	Colette Burgeon, Yvan Mayeur.
PRL FDF MCC	Robert Hondermarcq, Philippe Seghin.
Vlaams Blok	Koen Bultinck, Guy D'haeseleer.
SP	Magda De Meyer.
PSC	Luc Paque.
VU-ID	Els Van Weert.

B. — Plaatsvervangers / Membres suppléants

Filip Anthuenis, Maggie De Block, Tony Smets, Arnold Van Aperen.
Simonne Creyf, Greta D'Hondt, Dirk Pieters, Jo Vandeurzen.
Martine Dardenne, Simonne Leen, Joos Wauters.
Jean-Marc Délizée, André Frédéric, N.
Daniel Baquelaine, Anne Barzin, Olivier Chastel.
Gerolf Annemans, Hagen Goyvaerts, John Spinnewyn.
Dalila Douifi, Jan Peeters.
Jacques Lefevre, Jean-Jacques Viseur.
Frieda Brepoels, Annemie Van de Casteele.

AGALEV-ECOLO	:	Anders gaan leven / Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales
CVP	:	Christelijke Volkspartij
FN	:	Front National
PRL FDF MCC	:	Parti Réformateur libéral - Front démocratique francophone-Mouvement des Citoyens pour le Changement
PS	:	Parti socialiste
PSC	:	Parti social-chrétien
SP	:	Socialistische Partij
VLAAMS BLOK	:	Vlaams Blok
VLD	:	Vlaamse Liberalen en Democraten
VU&ID	:	Volksunie&ID21

<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties :</i>		<i>Abréviations dans la numérotation des publications :</i>	
DOC 50 0000/000 :	Parlementair document van de 50e zittingsperiode + nummer en volgnummer	DOC 50 0000/000 :	Document parlementaire de la 50e législature, suivi du n° et du n° consécutif
QRVA :	Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA :	Questions et Réponses écrites
CRIV :	Integraal Verslag (op wit papier, bevat de bijlagen en het Beknopt Verslag, met kruisverwijzingen tussen Integraal en Beknopt Verslag)	CRIV :	Compte Rendu Intégral (sur papier blanc, avec annexes et CRA, avec renvois entre le CRI et le CRA)
CRIV :	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (op groen papier)	CRIV :	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (sur papier vert)
CRABV :	Beknopt Verslag (op blauw papier)	CRABV :	Compte Rendu Analytique (sur papier bleu)
PLEN :	Plenum (witte kaft)	PLEN :	Séance plénière (couverture blanche)
COM :	Commissievergadering (beige kaft)	COM :	Réunion de commission (couverture beige)

<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i>	<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i>
<i>Bestellingen :</i>	<i>Commandes :</i>
Natieplein 2	Place de la Nation 2
1008 Brussel	1008 Bruxelles
Tel. : 02/ 549 81 60	Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74	Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be	www.laChambre.be
e-mail : alg.zaken@deKamer.be	e-mail : aff.generales@laChambre.be

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit wetsvoorstel besproken tijdens haar vergaderingen van 13 maart, 12 juni, 3 en 10 juli 2001.

Tijdens de vergadering van 3 juli 2001 werd *mevrouw Anne-Mie Descheemaeker (Agalev-Ecolo)* aangewezen als tweede rapporteur.

I. — UITEENZETTING DOOR DE INDIENER

De heer Hubert Brouns (CVP), indiener van het ter bespreking voorliggende wetsvoorstel, zet de krachtlijnen ervan uiteen.

Het wetsvoorstel heeft tot doel artikel 7, § 1, van de wet van 13 juni 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen te wijzigen.

De huidige wettekst bepaalt dat aan de wegneming van organen bij minderjarigen twee voorwaarden zijn verbonden, namelijk: de wegneming mag voor de donor geen ernstige gevolgen hebben en moet betrekking hebben op regeneerbare organen. Die twee voorwaarden zijn echter niet cumulatief. Dit wetsvoorstel strekt ertoe dat euvel te verhelpen, zodat de minderjarigen alleen nog regeneerbare organen en weefsels zullen mogen afstaan (bijvoorbeeld beenmerg afstaan aan een broer of zus) als die wegneming voor de donor geen ernstige gevolgen heeft.

II. — ALGEMENE BESPREKING

De heer Robert Denis (PRL FDF MCC) verklaart dat hij met het ter bespreking voorliggende wetsvoorstel niet kan instemmen. Op grond van dit wetsvoorstel zal iemand bijvoorbeeld geen nier aan zijn zus mogen afstaan, omdat het wetsvoorstel bepaalt dat de afstand voor de donor geen gezondheidsprobleem mag stellen en het orgaan regeneerbaar moet zijn, wat bij een nier niet het geval is.

Volgens de spreker is die situatie niet aanvaardbaar. Daarom is het wetsvoorstel trouwens al tijdens een vorige zittingsperiode verworpen.

Uw rapporteur mevrouw Els Van Weert (VU & ID) vreest eveneens dat de kleine wijziging die de heer Brouns voorstelt, ernstige gevolgen kan hebben. De door de heer Denis aangehaalde dramatische situatie komt misschien niet vaak voor, maar is best mogelijk.

MESDAMES, MESSIEURS,

Votre commission a examiné la présente proposition de loi au cours de ses réunions des 13 mars, 12 juin, 3 et 10 juillet 2001.

Au cours de la réunion du 3 juillet 2001, *Mme Anne-Mie Descheemaeker (Agalev-Ecolo)* a été désignée comme seconde rapporteuse.

I. — EXPOSE INTRODUCTIF DE L'AUTEUR

M. Hubert Brouns (CVP), auteur de la proposition de loi à l'examen, en expose les lignes de force.

La proposition a pour but de modifier l'article 7, §1er de la loi du 13 juin 1986 sur le prélèvement et la transplantation d'organes.

Le texte actuel de la loi stipule que le prélèvement d'organes sur des mineurs doit être assorti de deux conditions, à savoir : le prélèvement ne doit pas avoir de conséquences graves pour le donneur et il doit s'agir d'organes pouvant se régénérer. Cependant, les deux conditions ne sont pas cumulatives. La proposition de loi vise à réparer cette erreur de sorte que les mineurs ne pourront plus céder que des organes et des tissus qui peuvent se régénérer, par exemple faire un don de moelle à un frère ou une sœur, si le prélèvement n'a pas de conséquences graves pour eux.

II. — DISCUSSION

M. Robert Denis (PRL FDF MCC) déclare qu'il ne peut se rallier à la proposition de loi à l'examen. En effet, sur base de cette proposition, un frère ne pourrait pas donner par exemple un rein à sa sœur étant donné que la proposition stipule que le don ne doit pas poser de problème de santé au donneur et que l'organe doit être régénérable, ce qui n'est pas le cas d'un rein.

Selon l'intervenant, cette situation n'est pas acceptable. C'est d'ailleurs pour cette raison que la proposition a déjà été rejetée sous une précédente législature.

Votre rapporteuse Mme Els Van Weert (VU & ID) craint également que la petite modification proposée par M. Brouns n'ait de graves conséquences. Bien que le cas dramatique cité par M. Denis ne soit pas fréquent, il est toutefois possible.

De spreekster stelt voor het wetsvoorstel ter advies voor te leggen aan de Belgische Transplantatieraad.

Zij vraagt zich af of bij het afstaan van organen bij minderjarigen niet in bijzondere voorwaarden moet worden voorzien. Zij oppert ook de idee een grensleeftijd in te stellen die niet noodzakelijk hoeft overeen te stemmen met die van de meerderjarigheid.

Tot besluit pleit ze voor omzichtigheid vooraleer de basiswet wordt gewijzigd.

Mevrouw Yolande Avontroodt (VLD) geeft aan dat haar fractie *a priori* positief staat tegenover dit wetsvoorstel. Zij vraagt niettemin preciseringen aan de indiener.

Zij veronderstelt dat de heer Brouns zijn voorstel heeft ingediend uit bezorgdheid voor de bescherming van de minderjarigen en voor de eerbiediging van de rechten van het kind. Maar heeft het kind dan geen recht om een orgaan af te staan? Volgens de spreekster moet iets dergelijks mogelijk zijn. Het voorstel verhindert evenwel een dergelijke afstand.

Mevrouw Avontroodt stelt voor om het wetsvoorstel ter advies voor te leggen aan de twee kinderrechten-commissarissen.

De heer Hubert Brouns (CVP) antwoordt dat zijn wetsvoorstel in overeenstemming is met de beginselen van het Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en ertoe strekt de rechten van het kind te beschermen. Het kind heeft het recht niet te worden verzocht afstand te doen van een orgaan. De buurlanden hebben die bescherming van de minderjarigen eveneens in hun wetgeving opgenomen. Het geval dat de heer Denis ter sprake brengt, is uitzonderlijk. De artsen zouden makkelijk kunnen bevestigen dat organen ook buiten de gezinskring te vinden zijn.

De heer Brouns erkent dat zijn wetsvoorstel geen rekening houdt met het recht van het kind om een orgaan te doneren.

Mevrouw Michèle Gilkinet (Agalev-Ecolo) onderschrijft het voorstel van mevrouw Van Weert om het advies van de Belgische Transplantatieraad in te winnen en stelt tevens voor om na te gaan of het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek terzake geen advies heeft uitgebracht.

Ook *mevrouw Anne-Marie Descheemaeker (Agalev-Ecolo)* is van mening dat het nuttig ware terzake het advies van experts in te winnen.

Mme Van Weert suggère de soumettre la proposition pour avis au Conseil belge de la transplantation.

Elle se demande s'il ne faudrait pas prévoir des circonstances particulières en cas de dons d'organes dans le cas de mineurs d'âge. Elle lance également l'idée de l'introduction d'une limite d'âge qui ne doit pas nécessairement correspondre avec l'âge de la majorité.

En conclusion, elle plaide pour la prudence avant de modifier la loi de base.

Mme Yolande Avontroodt (VLD) signale que son groupe a un *a priori* positif vis-à-vis de la proposition de loi à l'examen. Elle demande toutefois des précisions à l'auteur.

Elle suppose que M. Brouns a déposé sa proposition dans un souci de protection des mineurs et de respect des droits de l'enfant. Qu'en est-il dès lors du droit de l'enfant de faire don d'un de ses organes ? Une telle situation doit, selon l'intervenante, être possible. Or, la proposition empêche ce don.

Mme Avontroodt suggère de soumettre pour avis la proposition de loi aux deux commissaires aux droits de l'enfant.

M. Hubert Brouns répond que sa proposition de loi est conforme aux principes de la Convention des droits de l'Homme et vise à protéger les droits de l'enfant. L'enfant a le droit de ne pas être sollicité pour faire don de ses organes. Les pays voisins ont également inclus cette protection des mineurs dans leur législation. Le cas évoqué par M. Denis est exceptionnel. Des médecins pourraient très bien confirmer que des organes peuvent être trouvés en dehors du cercle familial.

M. Brouns reconnaît que sa proposition de loi ne tient pas compte du droit de l'enfant de faire don d'un de ses organes.

Mme Michèle Gilkinet (AGALEV-ECOLO) se rallie à la suggestion de Mme Van Weert de consulter le conseil des transplantations et propose également de vérifier si le Comité consultatif de Bioéthique n'a pas rendu d'avis sur ce sujet.

Mme Anne-Mie Descheemaeker (AGALEV-ECOLO) estime également qu'il serait utile de s'enquérir de l'avis d'experts en la matière.

Zij voert ook aan dat een kind weliswaar het recht heeft om niet te worden geconfronteerd met de vraag een orgaan af te staan, maar dat het kind dat een orgaan nodig heeft, eveneens het recht heeft om te genezen.

Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu Aelvoet deelt mee dat ze de Belgische Transplantatieraad terzake om advies heeft gevraagd. Zij vraagt dat advies af te wachten vooraleer de bespreking voort te zetten.

De heer Hubert Brouns (CVP) gaat akkoord met de voorgestelde adviesaanvragen.

*
* *

In de tussentijd heeft de commissie kennis genomen van de volgende adviezen:

1. advies van mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris van de Vlaamse Gemeenschap;

2. advies van de heer Claude Lelièvre, *délégué général aux droits de l'enfant* van de Franse Gemeenschap;

3. advies nr. 11 van 2 december 1999 van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek betreffende het weg nemen van organen en weefsels bij gezonde levende personen, met het oog op transplantatie;

4. advies van de Belgische Transplantatieraad.

Tijdens de volgende vergadering werd de bespreking voortgezet.

De heer Hubert Brouns (CVP) dient amendement nr. 1 (DOC 50 0077/002) in, dat een artikel 3 (*nieuw*) invoegt dat de leeftijd vanaf wanneer de minderjarige donor zelf zijn toestemming moet verlenen, tot 12 jaar terugbrengt. De toestemming van donoren, jonger dan 12 jaar, is niet vereist maar voortaan zal men uitdrukkelijk met hun mening rekening moeten houden als zij in staat zijn die te uiten. Er wordt voorgesteld die wijzigingen aan te brengen om in te spelen op het advies van het kinderrechtencommissariaat dat terecht van mening is dat de vigerende regelgeving, die jongeren ouder dan 15 jaar geen enkel vetorecht toekent, strijdig is met artikel 12 van het Verdrag inzake de rechten van het kind, aangenomen te New York op 20 november 1989.

Elle fait également valoir que si un enfant a le droit de ne pas être sollicité pour un don d'organe, l'enfant qui a besoin de cet organe a aussi droit à la guérison.

Mme Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la Consommation, de la Santé publique et de l'Environnement, déclare qu'elle a demandé l'avis du Conseil belge pour la transplantation. Elle demande d'attendre que cet avis soit rendu pour poursuivre la discussion.

M. Hubert Brouns marque son accord pour les consultations suggérées.

*
* *

Dans l'intervalle, la commission a pris connaissance des avis suivants :

1. Avis de Mme Ankie Vandekerckhove, commissaire aux droits de l'enfant de la Communauté flamande;

2. Avis de M. Claude Lelièvre, *délégué général* aux droits de l'enfant de la Communauté française;

3. Avis n°11 du 2 décembre 1999 du Comité consultatif de Bioéthique relatif au prélèvement d'organes et de tissus chez des sujets sains vivants en vue de transplantation;

4. Avis du Conseil belge de la transplantation.

Au cours de la séance suivante, la discussion a été poursuivie.

M. Hubert Brouns dépose un amendement n°1 (Doc 50 0077/002) qui insère un article 3 (nouveau) qui ramène à 12 ans l'âge à partir duquel le donneur mineur d'âge doit lui-même donner son consentement. Le consentement de donneurs de moins de 12 ans n'est pas requis, mais il faudra dorénavant tenir compte explicitement de leur point de vue s'ils sont capables de l'exprimer. Il est proposé d'apporter ces modifications eu égard à l'avis du commissariat aux droits de l'enfant qui estime, à juste titre, que la réglementation actuelle, qui n'attribue aucun droit de veto aux jeunes de plus de 15 ans, est contraire à l'article 12 de la Convention relative aux droits de l'enfant, adoptée à New York le 20 novembre 1989.

Mevrouw Anne-Mie Descheemaeker (Agalev-Ecolo) kan er begrip voor opbrengen dat de diverse binnengekomen adviezen het amendement van de heer Brouns ondersteunen zo men daarbij van de bescherming van de rechten van het kind uitgaat. Bekijkt men de thematiek evenwel vanuit de invalshoek van de rechten van het zieke kind, dan wordt, na goedkeuring van dit amendement, iedere transplantatie van een niet-regenereerbaar orgaan tussen broer en zus onmogelijk.

De spreekster merkt op dat artikel 5 van de wet van 13 juni 1986 stipuleert dat men de leeftijd van 18 jaar moet hebben bereikt vooraleer men de toestemming kan geven voor de wegneming van organen en weefsels. Een aantal uitzonderingen zijn mogelijk wanneer de receptor in levensgevaar verkeert of, voor minderjarigen, wanneer het om een broer of een zus gaat.

Zo het amendement van de heer Brouns wordt aangenomen, zullen die uitzonderingen niet langer mogelijk zijn.

De heer Hubert Brouns (CVP) maakt een vergelijking tussen artikel 6 en artikel 7 van de wet en besluit daaruit dat kinderen momenteel minder goed beschermd zijn dan volwassenen. Daarom moeten beide voorwaarden samen vervuld zijn (de wegneming mag geen ernstige gevolgen voor de donor hebben en het moet regenereerbare organen betreffen).

Mevrouw Anne-Mie Descheemaeker (Agalev-Ecolo) betreurt dat de cumulatie van beide voorwaarden het afstaan van een nier (een niet-regenereerbaar orgaan) tussen broer en zus onmogelijk maakt.

De heer Hubert Brouns (CVP) merkt op dat de in artikel 6 geformuleerde voorwaarde voor de wegneming bij een volwassene (met name dat de receptor in levensgevaar moet verkeren) niet is overgenomen in artikel 7 waar het over minderjarigen gaat.

Minister van Consumentenzaken, Volksgezondheid en Leefmilieu Aelvoet verwijst naar de laatste paragraaf van de memorie van toelichting van het ter bespreking voorliggende wetsvoorstel, dat bepaalt dat het wetsvoorstel tot doel heeft beide vermelde voorwaarden te cumuleren «*zodat minderjarigen voortaan enkel regenereerbare organen en weefsels, zijnde beenmerg, aan een broer of zus kunnen doneren (indien dit geen ernstige gevolgen voor hen meebrengt)*».

De minister wijst erop dat in de meeste Europese landen een identieke situatie geldt.

Mme Anne-Mie Descheemaeker comprend que les différents avis reçus soient favorables à l'amendement de M. Brouns à partir du moment où ils prennent comme point de départ la protection des droits de l'enfant. Toutefois, si l'on se place dans l'optique des droits de l'enfant malade, si l'amendement de M. Brouns est adopté, toute transplantation d'un organe non régénérable devient impossible entre un frère et une sœur.

L'intervenante fait remarquer que l'article 5 de la loi du 13 juin 1986 stipule qu'il faut avoir atteint l'âge de 18 ans pour pouvoir faire don de ses organes ou de ses tissus. Des exceptions sont possibles lorsque le récepteur est en danger de mort ou, pour les mineurs, lorsqu'il s'agit d'un frère ou d'une sœur.

Si l'amendement de M. Brouns est adopté, ces exceptions ne seront plus possibles.

M. Brouns compare les articles 6 et 7 de la loi et en conclut qu'actuellement, les enfants sont moins bien protégés que les adultes. C'est pourquoi il convient de cumuler les deux conditions (le prélèvement ne doit pas avoir de conséquences graves pour le donneur et il doit s'agir d'organes pouvant se régénérer).

Mme Descheemaeker déplore que le cumul de ces deux conditions rende impossible le don d'un rein (organe non régénérable) entre frère et sœur.

M. Brouns fait valoir que la condition émise à l'article 6 pour le prélèvement chez un adulte (à savoir que le récepteur doit être en danger de mort) n'est pas reprise à l'article 7 pour les mineurs.

Mme Magda Aelvoet, ministre de la Protection de la Consommation, de la Santé publique et de l'Environnement se réfère au dernier paragraphe de l'exposé des motifs de la proposition de loi à l'examen, qui stipule que la proposition de loi a pour but de cumuler les deux conditions mentionnées dans la loi «de sorte que les mineurs ne pourront plus céder désormais que des organes et des tissus qui peuvent se régénérer, c'est-à-dire la moelle, à un frère ou à une sœur (si le prélèvement n'a pas de conséquences graves pour eux)».

La ministre signale que la situation est identique dans la plupart des pays européens.

Mevrouw Anne-Mie Descheemaeker (Agalev-Ecolo) betreurt dat het voor iemand van bijvoorbeeld 17,5 jaar niet meer mogelijk zal zijn een nier af te staan aan zijn broer of zus die in levensgevaar verkeert.

In dat geval moeten volgens *de heer Hubert Brouns (CVP)* donors worden gezocht in de familie, bijvoorbeeld de ouders. De compatibiliteit van de organen blijkt bovendien niet groter te zijn tussen broer en zus dan tussen de ouders en hun kinderen.

De minister is van oordeel dat men er goed aan doet rekening te houden met het gunstig advies van de Belgische Transplantatieraad.

De minister heeft ook het advies gevraagd van personen die transplantaties uitvoeren in de ziekenhuizen. Zij hebben geen opmerkingen gemaakt over het wetsvoorstel en hebben er tevens op gewezen dat in België het aanbod aan nieren van overleden donors of van familieleden toereikend is. Het is dan ook niet nodig te voorzien in een uitzondering voor het afstaan van niet-regenereerbare organen tussen minderjarige broers en zussen.

Mevrouw Anne-Mie Descheemaeker (Agalev-Ecolo) stipt aan dat in de wet nog sprake is van de meerderjarigheid op 21 jaar. Voor de orgaandonatie werd de leeftijd verlaagd tot 18 jaar. De spreekster vraagt zich af of die leeftijd niet zou moeten worden vastgesteld op 16 jaar, gelet op de maatschappelijke ontwikkelingen.

Mevrouw Yolande Avontroodt (VLD) verwijst naar de Universele Verklaring van de rechten van het kind, waarin sprake is van de leeftijd van 18 jaar. Omwille van de overeenstemming van de verschillende teksten moet men hier geen andere leeftijd hanteren.

De heer Philippe Seghin (PRL FDF MCC) verwijst naar het punt B) van het amendement van de heer Brouns, dat luidt als volgt: «indien de donor de leeftijd van 12 jaar niet heeft bereikt moet hij voorafgaand de mogelijkheid krijgen zijn mening te uiten»;». Hij vraagt wat moet worden verstaan onder «zijn mening» en wie daarmee rekening zal houden.

Volgens *mevrouw Yolande Avontroodt (VLD)* moet het kind kunnen worden gehoord, overeenkomstig het beginsel van de deelname in de rechtspleging waarin de Universele Verklaring van de rechten van het kind voorziet.

Mevrouw Colette Burgeon (PS) vindt dat het vraagstuk omtrent het advies dat het minderjarige kind dient te geven, zou moeten worden besproken in het kader van het wetsontwerp betreffende de patiëntenrechten.

Mme Descheemaeker déplore qu'il ne sera plus possible pour un frère de, par exemple, 17 ans et demi de donner un rein à un frère ou à une sœur en danger de mort.

M. Brouns estime que dans ce cas, il faut chercher des donneurs dans la famille, par exemple les parents. D'ailleurs, il semblerait que la compatibilité des organes ne soit pas plus grande entre frère et sœur qu'entre les parents et leurs enfants.

La ministre estime qu'il est raisonnable de tenir compte de l'avis positif émis par le Conseil belge de la transplantation.

La ministre a également demandé l'avis de personnes qui sont responsables des transplantations au sein des hôpitaux et celles-ci n'ont pas formulé de remarques sur la proposition de loi. Ces personnes ont également signalé qu'en Belgique l'offre de reins provenant de donneurs décédés ou de parents était suffisante. Dès lors, il n'est pas nécessaire de prévoir une exception pour le don d'organes non régénérables entre frère et sœur mineurs.

Mme Descheemaeker fait remarquer que la loi mentionne encore l'âge de 21 ans comme âge de la majorité. Pour le don d'organes, l'âge a été abaissé à 18 ans. L'intervenante se demande s'il ne conviendrait pas, compte tenu de l'évolution de la société, de fixer cet âge à 16 ans.

Mme Yolande Avontroodt (VLD) se réfère à la Déclaration universelle des Droits de l'Enfant qui est basée sur l'âge de 18 ans. Dans un souci de conformité entre les différents textes, il ne convient pas de se référer ici à un âge différent.

M. Philippe Seghin (PRL FF MCC) se réfère au point B) de l'amendement de M. Brouns qui stipule que «s'il n'a pas atteint l'âge de 12 ans, le donneur doit préalablement pouvoir donner son avis». Il demande ce qu'il faut entendre par «son avis» et qui en tiendra compte.

Mme Avontroodt estime que l'enfant doit pouvoir être entendu, conformément au principe de participation dans la procédure juridique qui est prévue dans la Déclaration universelle des droits de l'enfant.

Mme Colette Burgeon (PS) estime que la problématique de l'avis que doit donner l'enfant mineur devrait être discutée dans le cadre du projet de loi sur les droits du patient.

De minister merkt op dat de heer Lelièvre, délégué général de la Communauté française aux droits de l'enfant, het heeft over het oordeel des onderscheids. In het advies van mevrouw Vandekerckhove, kinderrechten-commissaris van de Vlaamse Gemeenschap, wordt gesuggereerd ofwel de leeftijd te verlagen tot 12 jaar, ofwel zich te baseren op het oordeel des onderscheids. De heer Brouns voegt de beide suggesties samen in zijn amendement.

Mevrouw Vandekerckhove onderstreept in haar advies ook dat de ouders kunnen te kampen hebben met een belangenconflict tussen hun kinderen. Aangezien de ouders natuurlijk geneigd zijn hun zieke kind te redden, is de kans groot dat ze op het gezonde kind een bijna onaanvaardbare pressie uitoefenen.

Om dat te voorkomen, wordt voorgesteld donatie van niet-regenereerbare organen tussen minderjarige broers en zussen niet toe te staan.

Mevrouw Yolande Avontroodt (VLD) geeft aan dat het gaat om een conflict tussen het recht op bescherming en het recht op deelname. Volgens haar beantwoordt het amendement van de heer Brouns perfect aan de aanbevelingen van de twee commissarissen.

Mevrouw Anne-Mie Descheemaeker (Agalev-Ecolo) brengt de door het amendement gecreëerde tegenstrijdigheid voor het voetlicht aangezien het enerzijds bepaalt dat een kind van 12 jaar het recht heeft te worden gehoord, terwijl anderzijds een kind van 17,5 jaar niet zelfstandig mag beslissen een van zijn organen af te staan. Ook een ziek kind heeft recht op genezing.

De heer Brouns (CVP) is van mening dat zijn amendement volkomen gerechtvaardigd is in het licht van de voorlaatste paragraaf van het advies van mevrouw Vandekerckhove, die preciseert dat voor de minderjarigen die geen vetorecht hebben, uitdrukkelijk zou moeten worden voorzien in het recht om te worden gehoord en in de mogelijkheid om zijn mening te uiten.

La ministre fait observer que dans son avis, M. Lelièvre, délégué général aux droits de l'enfant de la Communauté française, parle de la faculté de discernement. Dans l'avis de Mme Vandekerckhove, commissaire aux droits de l'enfant de la Communauté flamande, il est suggéré soit de ramener l'âge à 12 ans, soit de se baser sur la faculté de discernement. Par son amendement, M. Brouns cumule les deux suggestions.

Dans son avis, Mme Vandekerckhove souligne également qu'il peut y voir, dans le chef des parents, un conflit d'intérêts entre leurs enfants. Etant donné que les parents seront naturellement tentés de sauver leur enfant malade, le risque est grand qu'ils exercent sur l'enfant sain une pression à la limite de l'acceptable.

Afin d'éviter cette pression, il est suggéré de ne pas permettre le don d'organes non régénérables entre frères et sœurs mineurs.

Mme Avontroodt souligne qu'il s'agit là d'un conflit entre le droit à la protection et le droit à la participation. Elle est d'avis que l'amendement de M. Brouns répond parfaitement aux recommandations des deux commissaires.

Mme Descheemaeker met en évidence la contradiction créée par l'amendement. En effet, d'une part il prévoit le droit pour un enfant de 12 ans d'être entendu alors que d'autre part, un enfant de 17 ans et demi ne peut pas décider de manière indépendante de donner un de ses organes. Un enfant malade a aussi le droit à la guérison.

M. Brouns estime que son amendement est tout à fait justifié à la lecture du dernier paragraphe de l'avis de Mme Vandekerckhove qui stipule que pour les mineurs n'ayant pas de droit de veto, il faudrait explicitement prévoir le droit d'être entendu et la possibilité de donner son avis.

III. — STEMMINGEN

Artikel 1 wordt eenparig aangenomen.

Artikel 2 wordt eenparig aangenomen.

Amendement nr. 3 van de heer Brouns wordt aangenomen met 6 stemmen en 3 onthoudingen.

Het gehele aldus geamendeerde wetsvoorstel wordt aangenomen met 10 stemmen en 1 onthouding.

De rapporteurs,

Els VAN WEERT
Anne-Mie
DESCHEEMAER

De voorzitter,

Yolande AVONTROODT

III. — VOTES

L'article 1er est adopté à l'unanimité.

L'article 2 est adopté à l'unanimité.

L'amendement n°3 de M. Brouns est adopté par 6 voix et 3 abstentions.

L'ensemble de la proposition de loi, telle qu'amendée, est adopté par 10 voix et une abstention.

Les rapporteuses,

Els VAN WEERT
Anne-Mie
DESCHEEMAER

La présidente,

Yolande AVONTROODT